Keď sa lesu dá šanca, odmení sa ekologickou aj ekonomickou stabilitou

13.5.2026 - Branislav Mahút | Mesto Spišská Belá

Dňa 30.4.2026 sa uskutočnila terénna exkurzia v mestských lesoch Spišská Belá v rámci projektu Švajčiarsko-Slovenskej spolupráce s názvom Prírode blízke manažmentové prístupy a moderné technológie pre podporu biodiverzity, prinášame silný príklad toho, prečo má prírode blízke hospodárenie v lesoch zmysel.

Dňa 30.4.2026 sa uskutočnila terénna exkurzia v mestských lesoch Spišská Belá v rámci projektu Švajčiarsko-Slovenskej spolupráce s názvom Prírode blízke manažmentové prístupy a moderné technológie pre podporu biodiverzity, prinášame silný príklad toho, prečo má prírode blízke hospodárenie v lesoch zmysel.

Z terénnej exkurzie v Lesy mesta Spišská Belá v rámci projektu Švajčiarsko-Slovenskej spolupráce s názvom Prírode blízke manažmentové prístupy a moderné technológie pre podporu biodiverzity, prinášame silný príklad toho, prečo má prírode blízke hospodárenie v lesoch zmysel.

Lokalita demonštračného objektu Fľak v Podtatranskej kotline (založený v r. 2010 na výmere 189 ha) je dôkazom, že správne rozhodnutia lesníkov dokážu pozitívne ovplyvniť budúcnosť lesa na celé generácie.

Tento les bol v minulosti opakovane poškodzovaný kalamitami. V rámci bežného spôsobu hospodárenia bola v programe starostlivosti o les predpísaná ťažba dorubom v pásoch v objeme až 1 900 m³ dreva – teda takmer tretinu všetkej zásoby dreva.Takýto postup v praxi znamená odstraňovanie veľkej časti stromov naraz. Pre verejnosť si to možno predstaviť ako vznik pomerne rozsiahlych otvorených plôch, ktoré postupne strácajú charakter súvislého lesa. To vedie k tvorbe rúbaní a neraz aj holín. Pri takomto prístupe by tu dnes bolo len ťažké nájsť 150-ročné jedle.

Lesníci z mestských lesov sa rozhodli o zmenu prístupu: porast bol zaradený na transformáciu na prírode blízke hospodárenie.

Čo to znamená v praxi?

Les sa neťaží plošne, ale citlivo – výberom jednotlivých stromov. Materské stromy ostávajú stáť a postupne sa uvoľňujú, čím vytvárajú ideálne podmienky pre prirodzenú obnovu, najmä pre jedľu.

Súčasná štruktúra porastov je výškovo, hrúbkovo aj druhovo diferencovaná. V hornej vrstve rastú 150-ročné stromy s dominanciou jedle, pod ňou sa nachádzajú 50 r. javory a buky a spodnú vrstvu tvorí mladý 15 ročný les zastúpený až 6 druhmi stromov.

Starostlivosť o tento les pokračuje:
• zdravotný výber stromov (napr. napadnuté lykožrútom či poškodené vetrom)
• podpora prirodzenej obnovy jedle
• ochrana cenných listnáčov pred poškodením lesnou zverou
• podsadby chýbajúcich drevín (buk, brest)
• ponechanie biotopových stromov na dožitie
Výsledok? Les, ktorý je odolnejší, druhovo pestrejší a bližší prírode.

V roku 1948, pri vzniku TANAPu, tvorili ihličnaté dreviny (predovšetkým smrek) v porastoch mestských lesov viac než 80 % zastúpenie, neskôr až okolo 90 %. Od roku 1993 sa jeho podiel postupne znižuje – dnes je približne 70 % a cieľom je dostať sa na 40 % v prospech odolnejších listnáčov, najmä buka a javora. Z dlhodobého hľadiska boli zaznamenané neúspechy zalesňovania listnatými drevinami a jedľou (v 95 % boli príčinou škody spôsobené zverou).

Dôležitú úlohu má aj jedľa, ktorej podiel má narásť z dnešných 8,6 % na viac ako 10 %, keďže lepšie odoláva vetru aj škodcom. Lesy sa tak postupne menia na pestrejšie a stabilnejšie, pričom sa v reakcii na klimatickú zmenu skúša aj vnášanie duba zimného.

Ako chránia lesníci mladý les?

Prvým krokom bol prechod na prírode blízke hospodárenie v lesoch, ktoré v maximálnej miere využíva prírodne procesy regenerácie lesa. V druhom kroku je dôležitá ochrana sadeníc ako aj prirodzene vyklíčených stromčekov pred zverou. Vysoké počty jeleňov totiž selektívnym ohryzávaním určitých drevín bránia rastu druhovo pestrých lesov. V praxi sa využívajú najmä **menšie oplôtky**, ktoré sú efektívne aj šetrné k lesu – ich výmera spravidla nepresahuje **0,5 ha**, pri podsadbách tiennych drevín ide len o malé plochy okolo **0,03 – 0,05 ha**.
Oplôtky však riešia len dôsledky a nie príčinu vzniknutého problému, navyše sú veľmi nákladné. Dôležitou súčasťou ochrany budúceho lesa by mala byť **regulácia stavov zveri** formou efektívneho lovu.

Základným cieľom Mestských lesov Spišská Belá je postupná premena lesov na druhovo pestré, viacetážové porasty, ktoré zodpovedajú prirodzeným podmienkam územia. Dlhodobo sa chcú priblížiť k stavu, kde budú dominovať zmiešané lesy tvorené bukom, jedľou a smrekom, pričom dôraz sa kladie najmä na podporu buka a jedle ako stabilizačných drevín. Obnova lesa prebieha prednostne prirodzene, citlivými zásahmi rôznej intenzity, aby sa vytvorili vhodné podmienky pre tienisté dreviny; tam, kde to nestačí, sa využívajú podsadby s dôslednou ochranou pred zverou. Smrek ako ekonomicky významná, no ekologicky citlivejšia drevina sa bude postupne obmedzovať a udržiavať najmä na vhodných stanovištiach. Súčasťou cieľov je aj zvyšovanie druhovej pestrosti vnášaním ďalších drevín a testovanie nových možností obnovy v reakcii na klimatickú zmenu.

V Mestských lesoch Spišská Belá je prírode blízke hospodárenie postavené na jednoduchom princípe: **čím pestrejší les, tým stabilnejší a odolnejší ekosystém**. Biodiverzita tu nie je prekážkou, ale základom zdravého lesa, ktorý lepšie zvláda vietor, sucho aj škodcov. Na rozdiel od rovnovekých „rúbaňových“ lesov, ktoré sú druhovo chudobnejšie a náchylnejšie na kalamity, sa tu podporuje rôznorodosť drevín, vekov aj štruktúr. Dôležitú úlohu zohráva trvalý kryt pôdy, ponechávanie starých a dutinových stromov na prirodzené dožite a rozklad či odumretého dreva, ktoré vytvárajú priestor pre množstvo rastlín, živočíchov a húb. Takýto les nie je len produkčný, ale aj **živý, funkčný a odolný ekosystém**.

Terénnej exkurzie sa zúčastnila vyše 100 účastníkov z radov odborných lesných hospodárov, vlastníkov lesa, ochrany prírody a akademickej obce.

Terénna exkurzia bola symbolicky zavŕšená odhalením pamätného kameňa primátorom mesta Spišská Belá a predsedom združenia ProSilva Slovakia. Tento kameň bude všetkým návštevníkom pripomínať, že mestské lesy sa rozhodli spravovať verejný majetok **odborne, s úctou k prírode a s dôrazom na dlhodobú udržateľnosť**.

https://spisskabela.sk/mesto/aktuality/%F0%9F%8C%B2ked-sa-lesu-da-sanca-odmeni-sa-ekologickou-aj-ekonomickou-stabilitou